

Programiranje za Internet

predavanja
v.as.mr. Samir Lemeš
slemes@mf.unze.ba

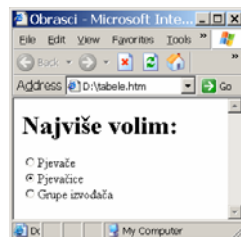
W U Z
right to education
COURSE DEVELOPMENT PROGRAM +
financed by
Austrian
Development Cooperation

9. HTML

- Višestruki izbori u obrascima
- Client-pull
- Skripting jezici
- Server-side scripting
- Client-side scripting

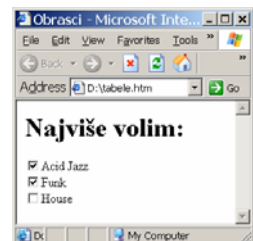
Višestruki izbori u obrascima

```
<INPUT TYPE="RADIO"
NAME="voli"
VALUE="pjevače">
Pjevače<BR>
<INPUT TYPE="RADIO"
NAME="voli"
VALUE="pjevačice" CHECKED>
Pjevačice<BR>
<INPUT TYPE="RADIO"
NAME="voli"
VALUE="grupe">
Grupe izvođača<BR>
```


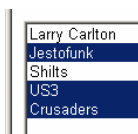
Višestruki izbori u obrascima

```
<INPUT TYPE="CHECKBOX"
NAME="AJ"
VALUE="Acid Jazz" CHECKED>
Acid Jazz<BR>
<INPUT TYPE="CHECKBOX"
NAME="F"
VALUE="Funk" CHECKED>
Funk<BR>
<INPUT TYPE="CHECKBOX"
NAME="H"
VALUE="House">
House<BR>
```


Višestruki izbori u obrascima

```
<SELECT NAME="sluša" MULTIPLE>
<OPTION VALUE="Larry">Larry Carlton
<OPTION VALUE="Jesto" SELECTED>Jestofunk
<OPTION VALUE="Shilts">Shilts
<OPTION VALUE="US3" SELECTED>US3
<OPTION VALUE="Crusaders" SELECTED>Crusaders
</SELECT>
```


Client-pull

- Client-Pull se svodi na to da u slučaju kada korisnik ne klikne niti na jedan hiperlink unutar neke stranice ili na neki drugi način iz nje ne izađe, Web server automatski šalje klijentu novi dokument.
- Kod tog oblika dinamičkog dokumenta koristi se naredba <META>, smještena unutar zaglavlja dokumenta, koja browseru govori kada da "povuče" novi dokument, ili kada da jednostavno ponovno učita isti dokument, kao u sljedećem primjeru (svakih 5 sekundi):

```
<HTML>
<HEAD>
<META HTTP-EQUIV="Refresh" CONTENT=5>
<TITLE>Prva stranica</TITLE>
</HEAD>
```

Client-pull

```
<META HTTP-EQUIV="Refresh"  
CONTENT="60; URL=http://unze.ba/stats/">
```

- Obavezno je navođenje apsolutne URL adrese i to odmah nakon tačke-zareza koju valja navesti iza broja za oznaku sekundi.
- Sljedeća stranica u nizu također može biti Client-Pull stranica, što znači da možete kreirati čitave nizove dinamičkih dokumenata koji će se automatski učitavati.
- Korisno u slučaju da ste svoje Web stranice preselili na drugi server, a želite da se čitatelji koji još uvijek koriste staru adresu automatski upute na novu.
- Tada se navodi nula kao broj sekundi nakon kojih će pretraživač skočiti do novog odredišta.

Skripting jezici

- Skripting jezici koji se izvršavaju na serveru (Server-side scripting):
ASP, CGI-Perl, PHP
- Skripting jezici koji se izvršavaju kod klijenta (Client-side scripting)
JavaScript, VBScript

Server-side scripting

- **ASP - Active Server Pages**
- Microsoft rješenje za *serverside scripting*.
- Kod običnih HTML stranica, klijent zatraži web stranicu sa nekog servera (npr. www.unze.ba), a server jednostavno pošalje dokument klijentu (obično `index.html`, ako nije navedeno ime).
- Sa ASP-om, server ima priliku da izmijeni dokument prije nego ga pošalje korisniku, odnosno klijentu.
- Kada surfer zatraži stranicu sa nastavkom `.asp`, server je prvo obradi, izvrši komande zadane u ASP dokumentu, zatim šalje dokument klijentu.

Server-side scripting

- **CGI - Common Gateway Interface**
- Nije programski jezik nego protokol - skupina pravila po kojima server postupa pri "razgovoru" sa programom.
- Kada korisnik popuni formular na stranici i pritisne Enter, HTML kontroliše slanje podataka web serveru.
- On zatim proslijeđuje podatke Perl skripti (odnosno programu) koja procesira podatke. CGI određuje kako se ti procesirani podaci vraćaju nazad do web servera i zatim ponovo do korisnika.

Server-side scripting

- **Perl**
- Programski jezik koji se može izvršavati i na Windows i na Unix serverima.
- Jedini uslov za funkcionisanje Perl skripti na serveru jeste postojanje Perl kompajlera.
- Izvršava se brže od ASP-a i PHP-a, tako da je dobar izbor za procesiranje veće količine podataka i pristup velikim bazama podataka.
- Mana ovog programskog jezika jeste

Server-side scripting

- Ova "jednostavna" Perl scripta će prikazati vrijeme na web stranici:

```
#usr/local/bin/perl  
print "Content-type:text/plain","\n\n",  
$time="Trenutno je:",$Time;  
exit(0);
```
- ASP za isti zadatak:

```
<%=time%>
```

Server-side scripting

- **PHP - Personal Home Pages**
- Jezik za server-side scripting.
- Može se pokretati i na Windows i na Unix serverima.
- Poput ASP-a, PHP komande su inkorporirane u HTML dokumente, samo što oni tada imaju nastavke .php, .php3 ili .phtml.
- Kada korisnik zatraži dokument sa tim nastavkom od web servera, server prvo izvršava komande koje se nalaze u njemu i nakon toga šalje dokument korisniku.
- Ovaj jezik se često koristi u kombinaciji sa MySQL-om za pristup bazama podataka na webu.
- PHP je besplatan i distribuira se pod Open-source licencom.

Client-side scripting

- **JavaScript**
- JavaScript je baziran na multiplatformskom jeziku JAVA
- Ima mnogo manje mogućnosti i smanjenu fleksibilnost nego Java, ali za ono što je namijenjen, JavaScript služi sasvim dobro.

Client-side scripting

- **VBScript**
- VBScript predstavlja Microsoftovu alternativu, odnosno rješenje za client-side skriptiranje.
- Koristi se kao default jezik u ASP-u.
- Visual Basic Scripting je podskup Visual Basic for Applications, koji je proizvod kompanije Microsoft.